

Вимоги до ігрового предметно-розвивального середовища в групі: сучасні підходи.

В умовах переходу до особистісно-орієнтованої моделі дошкільної освіти найпершим завданням кожного педагога є ретельний аналіз стану ігрового предметно-розвивального середовища у групі, яке має забезпечувати індивідуальний розвиток кожної дитини і суттєво розширюватися та збагачуватися з переходом дітей із однієї вікової групи до наступної. Чим різноманітнішим, варіативнішим, доступнішим для ознайомлення та використання є оточуюче дитину розвивальне середовище, тим вона зростає практично умілішою, вправнішою, кмітливішою, швидше оволодіває правилами доцільної та безпечної поведінки, навчається цінувати зроблене руками людей, стає працездатнішою, життєво компетентною, оптимістично налаштованою, звичною до результативних та цілеспрямованих дій, до продуктивної життєдіяльності. Така дитина добре орієнтується в людському житті та за його межами, поводить себе помірковано і зважено в нових умовах, намагається виявити гнучкість, обережність, пристосуватися до них, доцільно на них впливати, відкривати для себе нові можливості і горизонти.

Всім дітям з перших днів перебування в дитячому садку потрібна радісна атмосфера. Повноцінне дитинство - це своя особиста територія, місце, обладнане з любов'ю, розумінням віку, душі та прагнень кожного малюка. У потрібних умовах під керівництвом вихователя дитина стає дизайнером цього простору. Відчуття власної щасливої території допомагає дошкільнятам рости самостійними, веселими, самодостатніми, розумними та кмітливими. Обладнання цієї території має бути розраховане, насамперед, на практичну творчу діяльність дитини, пов'язану з її побутом, щоб поступово готувати її до життя, а також сприяти його фізичному та психічному розвитку.

Одна з основних умов створення предметно-розвивального середовища в групі - опора на особистісно орієнтовану модель взаємодії між вихователем і дітьми, що означає: "Вихователь не поруч, не над, а разом з дітьми, на рівні їх оценьт".

Предметно-розвивальне середовище в групі має бути динамічним і змінюватися залежно від віку, індивідуальних особливостей дітей, пори року, тем, які вивчаються. Воно повинно передбачати створення певних центрів (куточків, зон) залежно від програми розвитку, навчання і виховання дітей, щоб діти мали, змогу займатися одночасно різними видами діяльності за власним бажанням та інтересами (розглядати ілюстрації, гратися, виконувати вправи тощо), не заважати одне одному, а також за власним вибором переходити від одного центру діяльності до іншого, від спокійних занять до активних. Групові кімнати мають облаштовуватися меблями згідно зросту дітей, а всі іграшки та

матеріали повинні бути сертифіковані. Залежно від площі групових приміщень, потреб та інтересів дітей, їх уподобань, вихователь сам визначає кількість осередків (центрів, зон, куточків), їх розміщення та обладнання.

**Орієнтовний перелік центрів (зон, осередків, куточків) предметно -
розвивального середовища в групі:**

1. Ігровий: сюжетно-рольові, будівельно-конструкторські, настільні, друковані, дидактичні ігри з логічним навантаженням, театралізовані ігри (з наборами обладнання, нескладних декорацій, елементами костюмів чи вбрання для ігор-драматизацій та інсценівок), рухливі ігри з атрибутами; ігрове обладнання, меблі, різновиди іграшок (фігури людей, тварини, рослини, транспортна іграшка); килим для ігрової діяльності.

2. Пізнавальний (матеріали з математики, логіки, сенсорики, грамоти, екологічного та економічного виховання, розвитку мовлення, дослідницько-пошукової діяльності, українознавства, християнської етики та ін.) : Ø набори геометричних фігур (плоскі та об'ємні), умовних мірок; математичні ваги; задачі-цікавинки; цифри в межах 10 - 20 ; цифрові картки для штрихування; математичні головоломки, ребуси, конструктори; вимірювальне приладдя та інструменти (лінійка, сантиметр, пісковий та звичайний годинник, мірні стаканчики, термометр для вимірювання температури, повітря і води); мозаїка; пазли; лічильний матеріал; математичні дидактичні ігри, логічні завдання; картки для складання прикладів і задач; зошити для самостійної роботи на друкованій основі та ін. ;

- абетка, картки з друкованими літерами для штрихування; предметні та сюжетні картинки; листівки; картинки-загадки; лото; літери на кубиках; настільна магнітна абетка; фланелеграф; "живі" літери;

- поличка "Розумні книжки" : довідники, дитячі енциклопедії; книжки з розвивальними завданнями; книжка-скринька; українські народні казки; книжка-картинка (до 3 - 4 років); книжка-ширма; картинки-парадокси; ілюстрації до літературних творів; портрет письменника, з творами якого діти вже обізнані (старший дошкільний вік); дитячі журнали; тематичні альбоми; малі фольклорні жанри; схеми, моделі для роботи з казкою;

- магнітофон із записами; діaproектор, діафільми, слайди, діapозитиви;

- інтелектуальні ігри, головоломки, ребуси, кросворди; колекції марок, наклейок; прапори держав світу, герби; календарі, атласи, глобус; карта зоряного неба; фотоальбоми;

- "скринька знахідок"; "скринька бережливих і економних"; "торбинка добрих справ";

- предмети для дослідницько-пошукової діяльності : бінокль; збільшуючі скельця; мікрокалькулятори; компас; годинник; мікрофон; телефон; фен-сушка; комп'ютер дитячий; мікроскоп; різні ємкості для рідини; набір сипких матеріалів (сіль, цукор, чай, крупи; камінчики, пісок, глина; насіння різних рослин); набір матеріалів (скло, дерево, залізо, пластмаса, папір, тканина) для визначення їх властивостей; лійки; термометри; ящики для вирощування розсади; календарі спостережень; гербарій; Червона книга України та ін. ;

- кімнатні рослини, акваріум, інші живі об'єкти та предмети догляду за ними ;

- групова дитяча газета (з малюнками, цікавими дитячими оповідками, розповідями, вітаннями тощо), яка має свою назву (вона може мати назву таку, як і група). Газету діти оформляють щотижня або ж рідше, виходячи з потреб та дитячих інтересів, і розміщують на видному місці у роздягальні 3. Естетичний (художній) :

- стіл з відкидними кришками-мольбертами та індивідуальними секціями для матеріалів ; дошка настінна; шафа-тумба для матеріалів та інструментів; традиційні та нетрадиційні матеріали (гуаш, олівці, фломастери, зубочистки, зубні щітки, пташині пера, шматочки губки, поролон, піпетки, катушки, гудзики, олівці-штампи, трафаретки, тички, клаптики тканини, свічки, вата, сірники без сірки, кісточки різних розмірів, шматочки целофану; копірувальний папір, картон, клей, кольорова туш, гладенькі камінчики, пластилін, солоне тісто тощо);

- дитячі музичні інструменти (традиційні, нетрадиційні);

- екрани-ширми для театралізованих вистав та ігор; різні види театрів для дітей; велике та мале дзеркало.

4. Центр трудового виховання :

- дидактична лялька з великим комплектом одягу для неї (діти вчаться одягати, роздягати ляльку, годувати, купати, вкладати спати тощо), посудом, меблями, предметами для купання тощо;

- предмети із серії "Столяруємо" (для хлопчиків) та "Вишиваємо" (для дівчаток);

- щітки для одягу та взуття;

- різноманітні фартушки, щітки, совки, миски, відро, таці (для господарсько-побутової праці);

- для ручної праці: ножиці, голки, клей, шило, молоток, пінцет, наперсток, папір (глянсовий, пакувальний, газетний, цигарковий, фільтрувальний, промокальний, шпалери, фольга тощо); кришки від пляшок; мідний дріт; природний та покидьковий матеріал (жолуді, каштани, шишки, горіхи, камінці, зернята фруктів, кора різних дерев, хвоя, коріння, мох, очерет, сухі квіти, трава, лушпиння з цибулі і часнику, апельсинові та лимонові шкірки, тополиний пух, мушлі, лоза, гілочки, насіння ясена (клена, липи, акації, кавуна, гарбуза, дині, соняшника, проса, маку), катушки, пластмасові стаканчики, намистинки, гудзики, тирса, стружка, пробки, шкіра, замша, гумові трубочки, штучні барвники тощо);

- куточок чергових по їдальні: щітка, совок, фартушки, косинки (для дівчаток), шапочки-ковпачки (для хлопчиків).

5. Центр здоров'я :

- спортивний куточок для самостійної рухової діяльності дітей : гімнастична стінка, драбина, дуги, навісні мішені, гойдалки, ребриста дошка, традиційні і нетрадиційні тренажери та обладнання (доріжка здоров'я, кольорові шнури, палички-коні, моталочки, серсо, прапорці, хустинки, стрічки, м'ячі, кубики, мішечки з піском, шишки, горіхи, скакалки, обручі тощо ; спортивні іграшки та атрибути до рухливих ігор;

- валеологічний куточок : дидактичні ігри, посібники з основ здоров'я;

- ігровий комплекс "Зелений вогник": макет з розміткою дороги, іграшкові будинки, макети дерев, набір дорожніх знаків, різні види іграшкового транспорту; фланелеграф з набором дорожніх знаків, площинні будинки, фрагменти вулиць, плакати, настільні ігри; модель світлофора .

6. Центр відпочинку (психологічного розвантаження) - для емоційного розвантаження дітей, зняття втоми і постійного напруження, задоволення потреби дітей в усамітненні : - м'яка зручна канапа чи диванчик ; - 1 - 2 м'які іграшки, улюблені дитячі книжки та журнали; - магнітофон із записами для релаксації; - матеріали для малювання .

Вимоги до предметно - розвивального середовища (за М. Монтессорі) :

- В груповій кімнаті повинно бути достатньо вільного простору для активної рухової діяльності дітей. Стіни кімнат не повинні бути голими, а прикрашені високохудожніми картинами на рівні очей дітей.

М. Монтессорі проти оздоблення стін дитячими роботами-саморобками, далеко не досконалими і не естетичними ("... око дитини повинне виховуватися на досконалих формах").

- Повинен бути правильний підбір різноманітного дидактичного матеріалу (завжди чистого, яскравого, естетичного, доступного) :
 - матеріал для виховання органів чуття (моторних, дотикових, зорових, слухових, нюхових, смакових);
 - матеріал для навчання письму і читанню;
 - матеріал для навчання лічби (до 10 і більше). Цей дидактичний матеріал слугує і для навчання технічних прийомів малювання.

Ø В груповій кімнаті має бути фортепіано. Протягом дня звучить різна музика, в залежності від роду занять дітей (тиха, спокійна, бадьора, жвава, весела, повільна, швидка, голосна). Гра на музінструменті повинна бути бездоганною. Діти повинні навчатися грі на дитячих музінструментах.

Ø Іграшки розміщуються в ігровій кімнаті (кутку) і ні в якому разі не змішуються з дидактичним матеріалом, який діти вільно беруть і використовують у розвивальних цілях під безпосереднім керівництвом педагога (індивідуальні заняття) та самостійно (заняття за інтересами). Ігри мають бути вільними і педагог в ігрову діяльність дітей не втручається. М. Монтессорі відкидає думку: "Навчання в грі", а відстоює думку "Розвиток і навчання дитини через дидактичний матеріал".